פח: החובל פרק שמיני בבא קמא

רבי ירמיה בר אבא ורב יהודה כר"ל ס"ל. דכותיה דפקינן בריש המולן (יבמות דף לו.): **הכי אמר שמואל** זו אינו דומה למשנתנו. כדמסיק משום תקנת אושא משא"כ משמע דלא נלמו תקנת אושא מודה שמואל דאין הבעל מוציא מיד הלקוחות דקנין פירות נלמו כקנין הגוף דמי וא"ת והיאך מצא ידיו ורגליו דס"ל לעיל פ"ק (דף ט.) האחין שחלקו לקוחות הן וס"ל הכא דלמו כקנין הגוף דמי א"כ לא משכחת דמיירי ביטורים אלא מד בר מד עד יהושע בן נון כדקאמר כאוף השולח (גיטין דף מח. ושם לד) וכן קשה לרבא דפסק כר"ל בריש המולן (יבמות דף לו. ושם) דקנין פירות למו כקנין הגוף דמי וס"ל האחין שחלקו לקוחות הן בפרק כ' דקדושין (דף מב:) והיאך מצא ידיו ורגליו וגם אנו היאך מצאנו ידינו ורגלינו דקיי"ל כר"ל וקיי"ל דאין בריה דנאוף ביצה (דף לח.) דפקינן כר' אושעיא דבבאורייתא אין בריה ומפרש ר"י דכל הנהו דאית להו דאין בריה לא יאמרו דהאחין שחלקו מחזירין זה לזה ביובל רק ר' יוחנן לחודיה לחכי דייק עלה רבי יוחנן דלא מצא ידיו ורגליו אבל אנן לא ס"ל שיהא תנוי חוזר ויובל בכך דהא רבי יוחנן גופיה מודה דבימי יהושע היו מציאין ביטורים אפילו אמרינן דלמו כקנין הגוף דמי כדאמרינן אלא מד בר מד עד יהושע בן נון ותנוקת יהושע נמי אמר ביש נוחלין (ב"ב דף קיט:) דירושה היא להם מאבותיהם ואפ"ה לא חזרה אותה חלוקה ביובל דסברא הוא כיון שחלקו על פי נביא ואורים ותומים ובגזירת הכתוב ולפיכך הביאו ביטורים והשתא הא סברא פליגי ר' יוחנן ושאר אמוראי דרבי יוחנן סבר דמההיא לא יליפינן דגזירת הכתוב היתה ושאר אמוראי סברי דמהתם יליפינן בכל תנוקת ירושה דאין מחזירין

ביובל אף על גב דלקוחות הן:

באושא התקינו האשה שמברה. וא"ת לר' יוחנן למה הוצרך לתקן כיון דבקנין הגוף דמי וי"ל דאצטריך להיכא דכתב לה דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן ובפירי פירותיהן עד סוף העולם דאין זה אוכל פירות כדאמר בהכותב (כתובות דף פג.) ומיהו אם לא כתב אלא דין ודברים אין לי בנכסיך ובפירותיהן לא סגי בהכי דאכתי בפירות עצמן יצקא בהן קרקע והוא אוכל פירות[a]:

אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי כו'. תימה לר"י דשביק מתניתין דמסכת מכות (דף ג. ושם) ומייתי ברייתא דתנן מעידין אנו את איש פלוני שגירש את אשתו[b] והלא בין היום בין מחר קופו ליתן לה כתובה (ולא נתן לה כתובה) אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובתה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה ירשנה בעלה ופליגי אמוראי בגמרא דאיכא מ"ד שמין בשאה כמה אדם רוצה ליתן על זכות ספיקה של אשה והמותר ישלמו העדים ואיכא למ"ד שמין בנעל כמה היה אדם נותן על זכות ספיקו של בעל ומ"מ לכולהו יש לדקדק אמאי בעוונת הנאה דאם מתה ירשנה בעלה דשמא היא תמכור ולא ירשנה וי"ל דההיא אמנה ואמאתים קאמר דפשיטא בהנהו דאמרי' מכרה אין הלקוחות נוגין מנה או מאתים מבעל מאחר שמתה בחיי בעלה אבל הך דהכא אין לדחות דאמנה ומאתים קאי דיש

כבעל מוציא. שהבעל יורש את אשתו והוא היה לוקח לאשון: **לאחר מותו.** מהיום ולאחר מותו שהגוף קנוי לבן מהיום אלא שהאב אוכל הפירות עד יום מותו: **מכורין עד שימות.** לוקח אוכל פירות עד שימות האב וכשימות האב הולך הבן ומוציא מיד הלקוחות: **דלא מפ הכן בחיי האב ואפו ניד הכן.** דמה מכר לו ראשון לשני כל זכות שאבא לידו: **קנין פירות.** שהיו קנוין לאב לפירות: **כריש לקיש סבירא ליה.** דפסקינן הלכתא כריש לקיש בחלת מדא הא והחולן למעוברת ומתנה באמצע בפרק החולן (יבמות דף לו.): **אלא לאו שמע מינה [כו'] לאו כקנין הגוף דמי.** הני נכסי מלוג הקנויין בחייה לבעל לפירות לאו כקנין הגוף דמי ומתנתה מתנה ואע"ג דמתה בחייו: **הכותב נכסיו לאביו.** לאחר מותו ומכר האב בחיי הבן ומת האב בחיי הבן ואמר ליה ריש לקיש דקנה לוקח שמעינן מינה משום דקנין פירות שהן קנויין לבן לאו כקנין הגוף דמי אבל השתא דלמא היינו טעמא דקנה לוקח אע"ג דלא אתי לידי דבן משום דלאוי ליורשו הוא ואע"ג דבעלמא כקנין הגוף דמי הכא גופא ודאי אקני אב לבן בחייו למוכרן כשירלה דאי משום לאחר מיתה בלאו הכי הוה ירית ליה אבל רב שמואל בר אבא לא היה רגיל לירש את אמו אלא רבי אבא בעלה היה רגיל ליורשה: **אבא לא ירית ברא.** ואי הוה תני נמי איפכא הוה אמרת נמי טעמא משום דלאוי ליורשו הוא: **אלא.** על כרחך ברא דכתב נכסי לאבוה בני אית ליה והאי דכתב נכסי לאבוה לאברוחינהו מבני קאתי דכי מיית לא ירתו ליה בני אלא אבוה וכי הוה תני איפכא הוה אמרת התם דקני לוקח שלקחו מן האב הוה טעמא משום דקנין פירות שיש לו לבן לאו כקנין הגוף הוא וכי זכין אב לידיה קזכין: **הכא נמי.** הכותב נכסיו לבנו ודאי בני אחריני אית ליה ולאברוחינהו מאחיו משאר בניו של אב הוא דכתב ליה ומדאמרינן קנה לוקח שמע מינה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי: **באושא התקינו.** דאע"ג דבעלמא לאו כקנין הגוף דמי בעל בנכסי אשתו אלמוה רבנן לשעבודיה משום מיבה והוי כלוקח ראשון

והרי

אזל רב שמואל בר אבא קמיה דרבי ירמיה בר אבא אוקמיה בנכסי אזל ר' אבא אמרה למילתא קמיה דרב הושעיא אזל רב הושעיא אמרה קמיה דרב יהודה א"ל הכי אמר שמואל [a]האשה שמברה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אמרוה קמיה דרבי ירמיה בר אבא אמר להו אנא מתניתא ידענא דתנן [b]הכותב [c]נכסיו לבנו לאחר מותו הבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב והאב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן [d]מכר האב מכורים עד שימות [e]מכר הבן אין לו ללוקח עד שימות האב כי מיית אב מיהא אית ליה ללוקח ואע"ג דמת הבן בחיי אב דלא אתו לידי הבן כרבי שמעון בן לקיש דאמר לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן לא שנא מת האב בחיי הבן דאתו לידיה דבן קנה לוקח דאתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח ר"ל אמר [f]קנה לוקח ר"י אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קתני מתני' מכר הבן לא קנה לוקח עד שימות האב וכי מיית האב אית ליה ללוקח דלא מת הבן בחיי האב דאתו לידי הבן אבל מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן כי מיית אב נמי לית ליה ללוקח אלמא קא סבר [g]קנין פירות כקנין הגוף דמי וכי זבין לאו דידיה זבין ר' שמעון בן לקיש אומר קנה לוקח כי קתני מתני' מכר הבן אין ללוקח עד שימות האב כי מיית אב מיהת אית ליה ללוקח לא שנא לא מת הבן בחיי האב דאתו לידיה דבן ולא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן קנה לוקח אלמא קסבר קנין פירות [h]לאו כקנין הגוף דמי וכי קא זבין דידיה קא זבין ואנן השתא בין ר' ירמיה בר אבא ובין רב יהודה כר' שמעון בן לקיש סבירא להו וקאמר ר' ירמיה בר אבא אי סלקא דעתך קנין פירות כקנין הגוף דמי כי מיית אב ומיית הבן בחיי האב אמאי אית ליה ללוקח כי קא זבין האי לאו דידיה קא זבין אלא לאו שמע מינה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אהדרוה לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל זו אינה דומה למשנתנו מאי טעמא אמר רב יוסף בשלמא אי תני איפכא הכותב נכסיו לאביו איכא למפשט מינה דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי אלא השתא דקתני הכותב נכסיו לבנו משום דראוי ליורשו הוא אמר ליה אביי אמו ברא ירית אבא אבא לא ירית ברא אלא לאברוחינהו לנכסי מבריה קא אתי הכא נמי לאברוחינהו לנכסי מאחוה אתי אלא מאי אינה דומה למשנתנו משום תקנת אושא [i]דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו האשה שמברה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא מעידים אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה

---

a) יבמות ל: כ"ב קלו., **b)** [בנכס קלה: וש"נ], **c)** כתובות ב. עח: כ"מ לה. לו: כ"ב ב. קלו., **d)** [ד"ה אין], **e)** [ועיין תוספות יבמות לו: ד"ה קנין וחוס' כתובות ב. ד"ה הבעל], **f)** כ"ל ולא נתן לה כתובה.

מוסף רש"י

הכותב נכסיו לבנו. הוא הדין לאחר (רשב"ם ב"ב קלו.). לאחר מותו. שמתו מהיום ולאחר מיתה, ואין לאב בהן אלא אכילת פירות בחייו (יבמות לו:). הבן אינו יכול למכור. לגמרי בחיי האב, מפני שהן ברשות האב. לבטל פירות, אלא כיון שעיהן יכולין למכרן לגמרי מעכשיו, שהאב ימות פירות והבן ימכור הגוף (רשב"ם שם). והאב אינו יכול למכור. לאחר הגוף והפירות לגמרי, מפני שהן כתובין לבן. הגוף מעכשיו ופירות לאחר מיתה (שם). מכר האב מכורין. לפטל הלוקח פירות כל ימי חיי האב, שזה כמות שהיו לו לזה בהן (יבמות לו:). עד שימות האב. אבל לכשימות האב יעול הבן גם גוף גם פירות, אז הוא אז הבא אמנו, לא שנא מת האב בחיי הבן ולא שנא מת הבן בחיי האב, שהפירות מכר אבל הגוף קנוי לגמרי לבן משעה שנתנו לו האב, וכשמת הבן ואח"כ האב ויש לו בנים לאותו הבן הן יורשין את כמו (רשב"ם שם). מכר הבן. בחיי האב, אין לו ללוקח. פירות, עד שימות האב. שהרי הוא בכך, אבל בכשימות האב יש לו מיהת ללוקח גוף ופירות וכנון שהבן קיים (שם). ר' יוחנן אמר לא קנה לוקח. אפילו לכשימות האב, דקנין פירות שהיה לו לאב בנכסים הללו כקנין הגוף דמי, ואין מכירת הבן מכירה, ומתניתין דקתני אין ללוקח הבן כלום עד שימות האב, הא כשימות האב יש לו, התם דמיית האב בחיי הבן ואתקיימה המתנה, ומה מכר ראשון לשני כל זכות שבנה לידו, אבל מת הבן לא נא זכות לידו (יבמות לו:) שמעולם לא היו רגילין לבא לידי הבן, אלא יאמרו לאחר מכרן הבן בחיי האב היה מודה ר' יוחנן שאע"פ שמת הבן ואחר כך מת האב אפילו הכי יורשי הבן יורשין את מתנתו ולא יורשי האב, אבל נכי מכירה הרי סילק נפשו משעת מכירה ונם לא בא לידו שיוכל הלוקח לגזות מהבן (רשב"ם שם). קנין פירות. שיש לו לאב כאילו הגוף קנוי לו דמי, ולא היה הבן יכול למכור אלא על מנת דאמנו לייליה ויהיו ולא אתו לייליה לא קני לוקח, ומיהו אם לא מכרן הבן ולא סילק נפשו מהם ומת הבן בחיי האב, לכשיעמוד האב יירש בן הבן את זכות אביו שהיה לו בקרקע (שם).

באושא התקינו. כשהיה שמברין בחושא שנלמה ראבה שם שמברין גדולה, כדאמרינן בגמרא (לא.) נבי עבר מקעות (ב"מ לה.). האשה שמברה בנכסי מלוג. הקרן (כתובות ג.) להיות בבעל אוכל פירות בחייה ונוף הקרקע יהיה לוקחת לכשתמות (ב"מ לה.) אאם יעות בעלה יחבה בהן ואם תמות היא וירבה בעל יפקדו, ובנכסי מלוג הן נכסים שנפלו לה מבית אביה לו שהבעיקה קרקעות שלא נישומו בכתובתה, ולא קיבל בעל עליו אחריות ואוכל פירותיהן בחייה בתקנת חכמים תחת פרקונה, ולהכי מיקרי מלוג, שמולגן ומתחקן בעל, שאוכל הפירות כמלוגת הרחם (רשב"ם ב"ב קלם.). ומתה. ובעל יורש אותה דבר תורה (ב"מ צו.). הבעל מוציא. נוף הקרקע, מיד הלקוחות. והכי מוקי לה בפרק האשה (כתובות עח:) תקנת אושא בנוסה של קרקע לאחר מיתה (ב"מ לה.), דשריאה רבנן בלוקח והוא לוקח ראשון (כתובות ג.) ומיהו לכהי מהני מכירת האשה, אאם יעות בעלה בחייה יעלם הלוקח (רשב"ם ב"ב ג.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com